УДК 339.9

ПОТЕНЦІАЛ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

ОЛЕГ КЛЕНІН,
кандидат економічних наук, докторант
Інституту економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

У статті досліджено виробничо-господарський потенціал металургійних підприємств України в умовах економічної кризи. Оцінено тенденції розвитку галузі й систематизовано чинники впливу на процеси господарювання підприємств галузі, формування й зміни їх потенціалу, на ґрунті чого визначено пріоритетні напрями підвищення його конкурентоспроможності.

Ключові слова: *металургійне підприємство, економічний потенціал, виробничо-господарський потенціал, структура виробництва, експорт металу.*

Постановка проблеми. Проблема аналізу економічного, виробничо-господарського потенціалу підприємства є вкрай актуальною, оскільки економічний потенціал суспільства характеризує лише загальний стан та закономірності розвитку, не розкриваючи при цьому характеру процесів, що протікають безпосередньо на підприємствах. Для побудови прогнозів і розробки стратегій розвитку, складання планів та прийняття ефективних управлінських рішень менеджменту підприємств необхідно мати у своєму розпорядженні об'єктивну інформацію про стан і тенденції розвитку його виробничо-господарського потенціалу. При цьому в умовах світової економічної й фінансової кризи ці питання загострюються й набувають першорядної важливості. Слід зазначити, що однією з проблем аналізу потенціалу підприємства є відсутність єдиного визначення цієї категорії й у цілому узгодженості підходів щодо розуміння її сутності, вимірювання тощо. Ця економічна категорія розглядається з різних позицій, і, відповідно, існують різні підходи до аналізу й оцінки економічного, виробничо-господарського потенціалу підприємства. Звідси виникає необхідність систематизації й узагальнення різних підходів та трактувань складових понятєво-категоріального апарату досліджуваної тематики, обґрунтування відправних методологічних принципів комплексного аналізу й вибору методики оцінки виробничо-господарського потенціалу підприємства.

Вищевикладеним зумовлюється актуальність і доцільність теми дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми. У наукових публікаціях останніх років висвітлено велику кількість підходів до пізнання сутності й розглянуто різні аспекти оцінки потенціалу підприємства. Значна частина наукових досліджень, зокрема праці К. Браві, У. Ешбі, І. Плишевського, А. Тодосейчука, А. Цигичко [1-4], присвячена питанням змісту понять "потенціал" та "життєздатність". У наукових роботах П. Перроуна, Р. Чаганті, Н. Реймерса, О. Разумовського, М. Хазова [5-7] досліджена життєздатність, потенціал підприємства як системи; умови стійкості підприємств та загальні ознаки потенційних можливостей підприємств визначені у працях А. Вайсмана, Х. Варнеке [8], Ф. Маліка. Окремі теоретико-методичні аспекти оцінки потенціалу, критерії й чинники потенціалу та життєздатності підприємств систематизовано в дослідженнях Я. Кулішової, М. Райта, А. Сидорової, І. Філаточева, Л. Хаббарда [9; 10].

Попри велику кількість наукових розробок з окресленої проблеми, низка питань, які стосуються особливостей оцінки виробничо-господарського потенціалу (потенційних можливостей життєздатності) підприємства в сучасних умовах господарювання, продовжує залишатися недостатньо дослідженою: відсутня необхідна теоретична база, не визначено чіткі напрями підвищення конкурентоспроможності існуючого потенціалу, недостатньо досліджено можливості його ефективного використання, а також потребують доопрацювання оцінні показники виробничо-господарського потенціалу підприємства й чинники, які впливають на його розвиток на різних етапах життєвого циклу господарюючого суб'єкта, що на практиці призводить до прийняття помилкових управлінських рішень.

Металургія є ключовою базовою галуззю промисловості України й загалом економіки країни, яка поряд із іншими визначає стан економічного й соціального розвитку держави. Отже, подолання кризових явищ в українській економіці неможливе без стабілізації ситуації в цьому секторі, підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств галузі. У той же час сьогодні бракує досліджень особливостей сучасного стану, проблем і перспектив розвитку потенціалу підприємств у галузевому розрізі, зокрема в металургії України.

У зв'язку із цим **метою** статті є систематизація впливу на процеси господарювання українських металургійних підприємств, формування та зміни їх потенціалу наслідків світової економічної кризи та визначення пріоритетних напрямів підвищення його конкурентоспроможності.

PDF создан испытательной версией pdfFactory Pro www.pdffactory.com

Виклад основного матеріалу. Орієнтовані на зовнішні ринки збуту, українські металургійні підприємства першими відчули вплив світової економічної й фінансової кризи, унаслідок якої зменшився попит і знизилися ціни. Зокрема, у цих умовах у Донецькій області металургійне виробництво й виробництво готових металевих виробів скоротилося за 2008 р. порівняно з 2007 р. на 12,8 %, за перше півріччя 2009 р. - на 42,7 %. Значний спад виробництва, за даними Головного управління статистики в Донецькій області, зафіксовано по всіх основних напрямках металургійного виробництва: виплавка чавуну порівняно з першим півріччям 2008 р. знизилася на 41,9 %, сталі - на 44,3 %, виробництво готового прокату зменшилося на 45,1 % [11]. Для характеристики наявного стану виробничо-господарського потенціалу окремих підприємств доцільно навести коротку порівняльну характеристику найбільш крупних і відомих металургійних комбінатів Донецької області: ВАТ "МК "Азовсталь" - одне з найбільших і стабільно працюючих металургійних підприємств України, ВАТ "Єнакієвський металургійний завод" (далі - ВАТ "ЄМЗ") - одне з найстаріших підприємств України та ВАТ ММК ім. Ілліча. У табл. 1 представлено основні види продукції, яка виробляється на підприємствах (для аналізу наведені види продукції, які займають найбільшу питому вагу в структурі виробництва), виробничі потужності та рівень їх використання в 2008 р.

Таблиця 1. - Рівень використання основних потужностей ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "Єнакієвський металургійний завод"

Найменування продукції	ММК ім. Ілліча		МК «Азовсталь»		ВАТ «ЄМЗ»	
	Потужність, тис. т	% використання	Потужність, тис. т	% використання	Потужність тис. т	% використання
Кокс	-	-	2582	84,7	-	-
Агломерат	12165	93,6	2110	92,3	2093,9	94,4
Чавун	5560	85,7	5719	84,7	3049,6	84
Сталь, у т. ч.:						
мартенівська;	4125	58,5	2579,3	71,6		
конверторна;	3053	124,9	4480	90,9	-	-
електросталь	767	26,6	-	-		
Прокат листовий	6390	36	2083,8	88,5	-	-

Виходячи з даних табл. 1, у 2008 р. усі три підприємства скоротили обсяги виробництва майже за всіма видами продукції. Зокрема, виробництво агломерату та чавуну знизилось на однакову кількість відсотків - 7 та 15 відповідно. Що стосується сталі, то мартенівської сталі на ММК ім. Ілліча було вироблено 2413 тис. т, а на МК "Азовсталь" 1846 тис. т, що майже в півтора раза більше, незважаючи на недовикористання потужностей ММК ім. Ілліча на 41,5 %. На ММК ім. Ілліча виготовлено 3813,2 тис. т конверторної сталі, тоді як на МК "Азовсталь" - 4072 тис. т, хоча на ММК ім. Ілліча за проаналізований період значно (на 25 %) перевищено відсоток використання потужності. Однак проаналізовані показники виробничої діяльності свідчать про те, що в умовах кризи підприємства продовжують працювати.

Для більш повного аналітичного ознайомлення з підприємствами наведемо динаміку власного капіталу кожного з них за 2006-2008 рр. (табл. 2).

Таблиця 2. - Динаміка власного капіталу підприємств ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "Єнакієвський металургійний завод" за 2006-2008 рр., тис. грн

Найменування підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.
ММК ім. Ілліча	8646582	10150596	11519917
ВАТ «МК «Азовсталь»	7210443	9333011	9999121
ВАТ «ЄМЗ»	729357,7	878216	1288153

Як показують дані табл. 2, власний капітал ММК ім. Ілліча в 2007 р. збільшився на 17 % (1504014 тис. грн), а в 2008 р. - на 13 % (1369321 тис. грн); МК "Азовсталь" також демонструє збільшення цього показника на 29 % (2122568 тис. грн) у 2007 р. та на 7 % (666110 тис. грн) - у 2008 р.; на ВАТ "ЄМЗ" збільшення показника власного капіталу склало в 2007 р. 20 % (148858 тис. грн), а в 2008 р. - 46 % (409937 тис. грн). Отже, у грошовому еквіваленті ММК ім. Ілліча має найбільше підвищення власного капіталу, майже в півтора раза від МК "Азовсталь", та в 25 разів перевищує збільшення власного капіталу ВАТ "ЄМЗ".

У табл. 3 наведено динаміку доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) по підприємствах ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "ЄМЗ" за 2006-2008 рр.

PDF создан испытательной версией pdfFactory Pro www.pdffactory.com

Таблиця 3. - Дохід від реалізації продукції підприємств ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "ЄМЗ" за 2006-2008 рр., тис. грн

Найменування підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.
ММК ім. Ілліча	15107730	18845611	22982702
ВАТ «МК «Азовсталь»	15165494,1	21668646	28710628
ВАТ «ЄМЗ»	4123411	6020233,7	9653293

Дохід від реалізації продукції на ММК ім. Ілліча в 2007 р. збільшився на 24 %, у 2008 р. також відбулося підвищення цього показника - на 22 %. Така ж тенденція динаміки показника доходу від реалізації продукції притаманна й двом іншим аналізованим підприємствам: на МК "Азовсталь" у 2007 р. він збільшився на 43 %, у 2008 р. - на 32 %; на ЄМЗ - на 41 % та 60 % відповідно. Збільшення доходу ВАТ "ЄМЗ" обумовлено, перш за все, збільшенням виплавки чавуну (у 2008 р. ВАТ "ЄМЗ" збільшив виплавку чавуну на 4,7 % - до 2,56 млн тонн) та найбільш стабільним ринком збуту. Майже весь чавун, що виробляється на потужностях ВАТ "ЄМЗ", передається на СП ТОВ "Метален" для виробництва сталевих заготовок. Реалізація більшої частини сталевого прокату виробництва ВАТ "ЄМЗ" відбувається на зовнішніх ринках. Географія ринку збуту підприємства є широкою: продукція реалізується в понад 50 країнах. Експорт продукції ВАТ "ЄМЗ" відбувається переважно через фірму "Метінвест Інтернешнл С.А", яка зареєстрована в м. Женева (Швейцарія). Ця компанія є одним із найбільших у Європі металотрейдерів. Вона пропонує для своїх клієнтів повний спектр послуг: транспортування, страхування та фінансування продажів сталі та сировини. У структуру компанії входить понад 20 офісів у різних країнах світу. Таким чином, ВАТ "ЄМЗ" має деякі конкурентні переваги у вигляді доступу до каналів розподілу продукції власного виробництва. Також збільшення доходу від реалізації на тлі світової економічної й фінансової кризи та скорочення обсягів виробництва обумовлене збільшенням цін на продукцію та девальвацією гривні стосовно долара. Основним потенційним ризиком зменшення доходу при виробництві металургійної продукції є подорожчання енергоносіїв, зокрема природного газу. Слід зазначити, що витрати ВАТ "ЄМЗ" природного газу на одиницю продукції є найменшими серед інших підприємств галузі.

Для більшої конкретизації аналізу потенціалу ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "ЄМЗ" у табл. 4 наведено динаміку показника чистого прибутку цих підприємств.

Таблиця 4. - Чистий прибуток ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "ЄМЗ" за 2006-2008 рр., тис. грн

Найменування підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.
ММК ім. Ілліча	910557	1417212	1362139
ВАТ «МК «Азовсталь»	1103163,2	2122712	1959072
ВАТ «ЄМЗ»	156536,6	150844,9	407607

Чистий прибуток ММК ім. Ілліча в 2007 р. збільшився на 55 %, а в 2008 р. знизився на 4 %; у 2007 р. МК "Азовсталь" збільшено чистий прибуток на 92 %, який у 2008 р. зменшився на 8 %. У той же час по ВАТ "ЄМЗ" простежується інша динаміка цього показника: у 2007 р. чистий прибуток підприємства знизився на 4 %, а в 2008 р. - підвищився на 70 %. Значне скорочення чистого прибутку ММК ім. Ілліча обумовлене не тільки зниженням обсягів основного виробництва, а ще й появою витрат від первинного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, які були одержані внаслідок сільськогосподарської діяльності (склали 21705 тис. грн).

Розрахунок рентабельності виробництва продукції (табл. 5) по підприємствах, що аналізуються, дозволяє стверджувати, що найбільший ступінь ефективності виробничих витрат на виробництво в 2008 р. має ММК ім. Ілліча, рентабельність якого за результатами 2008 р. максимальна, що пов'язано, перш за все, з організацією виробничої діяльності та напрямами диверсифікації виробництва, спрямованими на спрощення доступу підприємств до сировини. Найменшу рентабельність виробництва має ВАТ "ЄМЗ", що обумовлено надто високою собівартістю порівняно з ММК ім. Ілліча та МК "Азовсталь".

Таблиця 5. - Рентабельність виробництва продукції підприємств ВАТ ММК ім. Ілліча, ВАТ "МК "Азовсталь", ВАТ "ЄМЗ" за 2006-2008 рр., тис. грн

Найменування підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.
ММК ім. Ілліча	-	1,26	1,2
ВАТ «МК «Азовсталь»	1,23	1,27	1,18
ВАТ «ЄМЗ»	1,06	1,09	1,04

У цілому, внаслідок зниження цін і погіршення структури сортаменту експорту металургійна промисловість України вперше після 1998 р. стала збитковою галуззю. Зокрема, за січень-травень 2009 р. сума збитків у металургії та металообробці Донецької області зросла порівняно з аналогічним періодом 2008 р. майже в 16 разів, досягнувши 2,2 млрд грн (збитків зазнали 59 % металургійних підприємств регіону), а отриманий 41 % металургійних підприємств прибуток, сума якого склала 0,6 млрд

PDF создан испытательной версией pdfFactory Pro www.pdffactory.com

грн, у п'ять разів менший, ніж у січні-травні 2008 р. Негативний фінансовий результат у металургійній галузі Донецької області склав 1,6 млрд грн, тоді як за результатами роботи 5 місяців 2008 р. перевищення прибутку металургійних підприємств регіону над збитками складало 3 млрд грн.

Валютна виручка від експорту чорних металів за січень-травень 2009 р. склала в області 2,3 млрд дол. США, що менше аналогічного періоду 2008 р. на 38,8 %. При цьому зросли (у натуральному вираженні) експортні постачання виробів низького ступеня обробки. Напівфабрикатів із заліза й нелегованої сталі з початку 2009 р. відвантажено більше, ніж рік тому, в 1,5 раза (а у квітні й травні - удвічі більше, ніж в аналогічних місяцях 2008 р.), чавуну - в 2,3 раза. Разом із тим, постачання готового прокату скоротилися порівняно із січнем-травнем 2008 р. майже на 40 %, а його питома вага в обласному обсязі експорту металопродукції зменшилася з 52 % у січні-травні 2008 р. до 30 % із початку 2009 р. При цьому питома вага напівфабрикатів, експортна ціна однієї тонни яких нижча за готовий прокат у середньому на 142 дол., зросла за цей період із 44 % до 61 %. Українські металургійні підприємства при цьому вимушені забезпечувати сировиною власних конкурентів, які постачають готовий прокат: на цей вид продукції традиційно важко знаходити замовлення не тільки за межами України, але й на внутрішньому ринку, адже виробництво в машинобудуванні знизилося з початку 2009 р. удвічі, а обсяги будівельних робіт - більш ніж удвічі [12]. Тим часом середньозважена ціна металопродукції, експортованої підприємствами Донецької області, склавши за січень-травень 378 дол./т, зменшилася проти аналогічного періоду 2008 р. на 42 %, а в травні 2009 р. вона знизилася до 332 дол., що менше порівняно з травнем 2008 р. у 2,3 раза [11].

Результати оцінки макроекономічної ситуації в Україні, а також галузевих особливостей господарювання металургійних підприємств в умовах економічної кризи та її наслідків, аналіз відповідної спеціалізованої літератури [13-15] дозволяють виокремити основні тенденції й чинники, які впливають на формування їх потенціалу (табл. 6).

Таблиця 6. - Тенденції розвитку галузі й чинники впливу на процеси господарювання металургійних підприємств України, формування і зміни їх потенціалу

Чинники негативного впливу (переваги металургійних підприємств)	Примітки	Чинники позитивного впливу (недоліки металургійних підприємств)	Примітки
1	2	3	4
1. Зростання в структурі експорту частки низькотехнологічної продукції	Така тенденція є наслідком низької якості української продукції в поєднанні з високою доданою вартістю, а також надто високою її собівартістю. Унаслідок більшої ресурсомісткості кожної з ланок виробничого ланцюжка порівняно з конкурентами в підсумку кінцева продукція виявляється дорожчою	1. Девальвація національної валюти	Це створило додатковий ресурс цінової конкурентоспроможності та очистило внутрішній ринок від конкурентів. Як результат – скорочення за січень – травень 2009 р. на 72,9 % імпорту металопродукції до України порівняно з аналогічним періодом 2008 р. [12]
2. Припинення через кризу інвестиційної діяльності і як наслідок – модернізації виробничих фондів, значна технологічна відсталість порівняно з розвинутими країнами	Українські металургійні підприємства мають застаріле обладнання, що характеризується високою енерговитратністю, високим рівнем морального та фізичного зносу (більше ніж 80 % обладнання експлуатується з перевищенням нормативних термінів). Це вкрай негативно впливає на галузь, яка характеризується високою енергомісткістю та високим питомим споживанням сировини	2. Обмеження та/або зниження цін на деякі ресурси й тарифи – газ, електроенергію, транспортні послуги	Підставою цього є "Меморандум взаєморозуміння про сумісні дії в умовах світової фінансової кризи", який підписано між Кабінетом Міністрів України (далі – Кабмін) і представниками підприємств гірничо-металургійного комплексу у зв'язку з кризою з метою подолання наслідків скорочення виробництва металу, збереження робочих місць підприємств. Також у липні 2009 р. Кабмін продовжив на 6 місяців – до кінця року – дію постанови «Про заходи щодо стабілізації ситуації в гірничо-металургійному та хімічному комплексах країни»

PDF создан испытательной версией pdfFactory Pro www.pdffactory.com

Продовження таблиці 6

3. Висока енергомісткість продукції через застарілі технології та зношеність основних фондів	Собівартість українського товарного прокату визначається в основному саме витратами на придбання енергоресурсів. Основною причиною високого споживання електроенергії українськими металургійними комбінатами є низька продуктивність електросталеплавильних печей через відсутність потужних трансформаторів і підготовки металобрухту до переплавки. Зокрема, вітчизняні підприємства щорічно споживають 6-7 млрд $м^3$ газу, тоді як більшість світових виробників вже відмовилися від використання цього енергоносія	3. Розширення географії експорту	Українські метпідприємства вперше з 2004 р. повернулися на ринки Південно-Східної Азії, зокрема Китаю. Це стало можливим за рахунок збільшення цінового ресурсу їх конкурентоспроможності внаслідок девальвації гривні (п.1 цього стовпчика)
4. Монополізм на сировинних ринках України, (передусім у сегментах залізної руди, коксівного вугілля та коксу)	Зокрема, профіцит залізорудної сировини на внутрішньому ринку сягає 20-22 млн т, що складає 30 % від загальної потреби, однак українські металургійні підприємства вимушені возити її з Бразилії. Це здорожчує сировину за умови її низької якості та збільшує вартість кінцевої металургійної продукції	4. Зменшення собівартості продукції	Якщо до початку кризи собівартість заготовки становила 585 дол./т, то зараз вона становить 250 дол./т. Цього ефекту вдалося досягти завдяки орієнтації на власну сировинну базу, а також за рахунок зниження вартості сировини (зокрема, вартість концентрату впала зі 125 до 54 дол./т, коксу – з 376 до 126 дол./т, металобрухту – з 472 до 130 дол./т [16]
5. Неконтрольоване зростання цін на послуги державних монополій (ідеться про тарифи на електроенергію, залізничні перевезення та ставки портових зборів) у поєднанні з відсутністю ефективної антикризової політики з боку уряду	Тобто українські металовиробники вимушені виробляти продукцію, контактуючи з контрагентами-постачальниками в умовах високомонополізованих ринків сировини та паливно-енергетичних ресурсів, а реалізовувати продукцію на висококонкуретних ринках	5. Досить великі виробничі потужності вітчизняних підприємств і комбінатів	В умовах різкого скорочення обсягів збуту внаслідок зменшення інвестиційних можливостей підприємств-споживачів, внутрішнього попиту та експортних можливостей підприємств-виробників ця перевага може бути використана українськими металургійними підприємствами в разі реструктуризації виробничих потужностей відповідно до вимог кон'юнктури ринку й шляхом вилучення морально й фізично застарілого металургійного обладнання, проведення економічно обґрунтованої й ефективної асортиментної політики
6. Екологічна недосконаліть українських металургійних підприємств	У Донецькій області в 2008 р. утворилося 6,8 млн т доменних, 3,2 млн т сталеплавильних шлаків і 2,7 млн т залізовмісних відходів. Рівень використання відходів доменного й сталеплавильного виробництва (по відношенню до тих, що утворилися за рік) залишився на рівні 2007 р. – 59 %, а залізовмісних – збільшився з 89 % у 2007 р. до 100 % у 2008 р. Поточні витрати підприємств металургійного комплексу на охорону навколишнього середовища в 2008 р. склали 475 млн грн, або 31 % обласного обсягу [11]	6. Зростання частки експорту в загальному обсязі реалізації української металопродукції, існуючі експортні резерви	У 2009 р. частка експорту перевищила 80 % [12]. Хоча експортна орієнтація української металургії є ключовим ризиком для розвитку галузі, доступ до зовнішніх ринків дозволив вітчизняному гірничо-металургійному комплексу дещо пом'якшити наслідки кризи

PDF создан испытательной версией pdfFactory Pro www.pdffactory.com

Висновки

Проведений аналіз сучасного стану потенціалу українських металургійних підприємств дозволяє визначити такі пріоритетні напрями підвищення його конкурентоспроможності:

реалізація економічних, технологічних та організаційних заходів щодо мінімізації витрат на виробництво, реалізацію та забезпечення рентабельної роботи підприємств;

здійснення реструктуризації виробничих потужностей підгалузей та підприємств відповідно до умов кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків шляхом вилучення морально й фізично застарілого металургійного обладнання, оптимального завантаження високопродуктивних потужностей;

розробка та реалізація інноваційно-інвестиційних проектів розвитку технологій, придбання нового високоефективного обладнання, яке забезпечує виробництво конкурентоспроможної за якістю й цінами продукції;

розробка концептуальних засад та удосконалення й узгодження законодавчої бази утворення ефективних об'єднань підприємств для спільного виробництва ліквідної продукції з метою поліпшення структури експорту й створення сприятливих умов на зовнішніх ринках для вітчизняних виробників завдяки синергетичному ефекту від їх утворення;

Крім цього, у зазначених умовах усе більш нагальною стає необхідність зміни структури виробництва й експорту, розвитку внутрішнього ринку металу, проведення модернізації виробництва й освоєння прогресивних технологічних процесів, покликаних забезпечити скорочення енергоємності виробництва за рахунок здійснення відповідних заходів із енергозбереження, підвищення якості металопродукції, а також сприяти вирішенню екологічних проблем.

У сучасних умовах доцільним є проведення менеджментом українських металургійних підприємств комплексного аналізу їх виробничо-господарського потенціалу, прогнозування тенденцій його розвитку з використанням методів економіко-математичного й статистичного моделювання з метою розробки й реалізації ефективних заходів, спрямованих на подолання негативних наслідків кризових явищ на діяльність господарюючих суб'єктів галузі та визначення пріоритетів стратегічного управління їх потенціалом, що обумовлює перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ashby W. R. Principles of the Self-Organizing Dynamic System / W.R. Ashby // Journal of General Psychology. - 1947. - volume 37. - P. 125-128.
2. Bravy K. Intelligent Adviser Systems - New Generation of Expert Systems / K. Bravy, S. Buravlev // Scientific Israel - Technological advantages. - 1999. - That 2. - P. 14 - 18.
3. Цигичко А. Н. Стимулирование и регулирование притока иностранных инвестиций. / А. Н. Цигичко // Финансы. - 2002. - № 7. - С. 21-24.
4. Тодосийчук А. Научно-технический потенциал социально-трудовой сферы / А. Тодосийчук // Экономист. - 1997. - № 12 - С. 64.
5. Перроун П. Дж. Создание корпоративных систем на основе Java 2 Enterprise Edition / П. Дж. Перроун, С. Венкант, В. Чаганти. - М. : Изд. дом "Вильямс", 2001. - 1140 с.
6. Реймерс Н. Ф. Методология научной (эколого-социально-экономической) экспертизы проектов и хозяйственных начинаний / Н. Ф. Реймерс. - М. : Знание, 1990. - 24 с.
7. Разумовский О. С. Роль стандартных теоретических схем и оснований научных теорий в развитии науки / О. С. Разумовский // Наука и общество. - 1983. - Вып. IV. - С. 45-52.
8. Варнеке Х. Рачет затрат для инженеров / Х. Варнеке. - М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. - 307 с.
9. Сидорова А. Методический подход к оценке потенциала металлургического комплекса / А. Сидорова, Я. Кулишова // Економіст. - 2008. - № 8. - С. 62-65.
10. Филаточев И. В. Концепции "открытой экономики". Интернационализация и макроэкономическая политика государства / И. В. Филаточев. - М. : Наука, 1991. - 144 с.
11. О работе металлургического комплекса - базовой отрасли экономики Донецкой области. Экономический доклад / Государственный комитет статистики Украины, Главное управление статистики в Донецкой области. - Донецк, 2009. - 16 с.
12. Соціально-економічне становище України за січень - серпень 2009 року: Повідомлення Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.
13. Грищенко С. Украинская металлургия-2008: успешный старт, кризис и его уроки / С. Грищенко // Зеркало недели. - 2009. - 14 - 20 марта. - № 9 (737). - С. 12-13.
14. Жданко Є. С. Забезпечення конкурентоспроможності й розвитку металургійних підприємств в кризових умовах: проблеми та рішення / Є. С. Жданко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. - Часть І. - Донецк : ДонНУ, 2009. - С. 339-346.
15. Матросова Л. М. Аспекти антикризового управління виробничим потенціалом металургійних підприємств / Л. М. Матросова, Я. В. Коротіна // Економічний вісник Донбасу. - 2008. - № 2. - С. 90-96.
16. Індекси цін: Експрес-випуск. - № 212. - К. : Державний комітет статистики України, 2009. - 4 с.

O. Klenin

POTENTIAL OF METALLURGICAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC CRISIS

In the article production and economic potential of metallurgical enterprises of Ukraine is investigational in the conditions of economic crisis, progress of industry trends are appraised and the factors of influence are systematized on the processes of management of enterprises of industry, forming and change of their potential, what priority directions of increase his competitiveness are certain on the basis of.

Key words: *metallurgical enterprise, economic potential, production and economic potential, pattern of production, export of metal.*

© *О. Кленін*

Надійшла до редакції 28.09.2009

PDF создан испытательной версией pdfFactory Pro www.pdffactory.com